

Xích Thắng – Người chính trị viên đầu tiên của quân đội ta

Nguyễn Thái

Bí thư Tỉnh ủy Cao Bằng Dương Mạc Thắng đi họp Quốc hội ở Hà NỘI vừa về rất bận triển khai công việc, nhưng ông vẫn tranh thủ dành cả buổi trưa tiếp chuyện chúng tôi. Ông là người con trai của đồng chí Xích Thắng, người chính trị viên của Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân (TTGPQ)-Quân đội ta ngày nay.

... Ngày thành lập Đội Việt Nam TTGPQ thì tôi chưa biết gì cả. Bác Võ Nguyên Giáp kể lại: “Chi bộ Đảng của đội Việt Nam TTGPQ Thành lập, lúc đầu gồm các đồng chí: Xích Thắng, Hoàng Sâm, Hoàng Văn Thái và tôi (Võ Nguyên Giáp). Đồng chí Xích Thắng làm thư ký chi bộ. Ban chỉ huy đội được chỉ định: Đồng chí Hoàng Sâm, đội trưởng; đồng chí Xích Thắng, chính trị viên...”. Xích Thắng là bí danh của cha tôi dùng trong hoạt động bí mật, còn tên thật của Cha là Dương Mạc Thạch.

Nhà ông bà nội tôi ngày ấy ở cái vùng núi hẻo lánh nghèo đói của khu Nam Sơn, nay là xã Minh Tâm thuộc huyện Nguyên Bình, nhưng giáp giới Hòa An là nơi có cơ sở và phong trào cách mạng từ rất sớm. Nhờ đó, cha tôi được tiếp xúc, giác ngộ và tham gia hoạt động từ đầu những năm 30 và năm 1934 cha tôi đã được kết nạp vào Đảng lúc 19 tuổi, vinh dự là người đảng viên đầu tiên ở Nguyên Bình. Năm 1941, Cao Bằng vinh dự được thay mặt cả nước đón Bác Hồ khi người trở về. Sau một thời gian hoạt động ở Hà Quảng, thì Bác và Trung ương Đảng di chuyển sang Hòa An, Nguyên Bình... Thật hạnh phúc cho quê tôi và gia đình tôi là Bác đã chọn cái hang có tên là Kéo Quảng ở núi Tổng Ngầm ngay phía sau nhà cha tôi, ở đó một thời gian và làm nơi huấn luyện cán bộ cách mạng. Từ đó về sau hang Kéo Quảng được gọi là hang Lê-nin. Bác Mạc Văn Úc (Nông Văn Cam - bí danh là Lý Công) kể: Ngày đó Bác còn lấy tên là Ké Thu. Đồng chí Thu đến Gia Bằng, Kỳ Chi.... kiểm tra phong trào Việt Minh ở châu và mở thiếc Thín Tóc và mở mấy lớp huấn luyện về Đảng do Bác trực tiếp giảng dạy cho các đồng chí trong Ban thường vụ tỉnh và cán bộ của hai huyện Hòa An-Nguyên Bình, trong đó có Xích Thắng, Quang Hưng, Lý Công.... Sau lớp học thì bộ phận in báo Việt Lập do đồng chí Vân Trình phụ trách cũng được đưa về một địa điểm trong xã này. Chính đồng chí Xích Thắng chuyển thư từ, gạo nước, thức ăn lên cho Bác... Sau đó thì Bác chuyển cơ

quan lên Lũng Tàn, ở sâu trong rừng, rồi lại tới Lũng Dẻ là bản toàn người Mông thuộc xã Linh Mai, của châu Nguyên Bình. Bác ở đây một thời gian đến cuối tháng 7-1942 từ dời sang dãy núi Lam Sơn... Đồng chí Xích Thắng là người làm nhiệm vụ chuyển thư từ, công văn, đưa gạo, nước, thức ăn vào cho Bác nên được gần gũi nhiều rồi được dự các lớp huấn luyện do Bác mở. Trước khi Bác về làm việc ở hang Kéo Quảng, từ đầu 1942, đồng chí Văn và đồng chí Đinh (Lê Thiết Hùng) đã về đó mở hai lớp huấn luyện cán bộ của châu, đến tháng 3 lại sang Kim Mã, Tam Lộng mở các lớp huấn luyện ở Slông Bó. Đồng chí Xích Thắng là cán bộ châu ủy, làm bí thư chỉ đạo toàn bộ công tác của đảng bộ châu, sau đó lại là Ủy viên Tỉnh bộ Việt Minh và là Ủy viên liên tỉnh Cao-Bắc-Lạng. Khi Ban Việt Minh xã Gia Bằng nơi Bác ở được thành lập thì Xích Thắng cũng là người làm chủ tịch đầu tiên. Xích Thắng là người gần gũi lo bảo vệ, giúp việc trực tiếp cho Bác và các đồng chí Văn, Đinh, rồi Phạm Văn Đồng, Vũ Anh... ngay từ những ngày đầu gây dựng phong trào Việt Minh...”.

Bác Võ Nguyên Giáp trong hồi ức có kể lại: "...Chính trị viên Xích Thắng, con của một gia đình nông dân, dân tộc Tày, hoạt động từ lâu trong phong trào bí mật, nhà của bị tịch thu, gia đình bị truy nã, đã nhiều lần chết hụt trước mũi súng của quân đội đế quốc...". Có lẽ vì những lý do đó mà cha tôi được bác Văn và Trung ương Đảng ngày đó đã chọn làm chính trị viên khi thành lập đội Việt Nam TTGPQ.

Sau khi đánh hai đồn Phai Khắt và Nà Ngần, đội rút về căn cứ, bổ sung lực lượng phát triển thành đại đội trước khi đi đánh đồn Đổng Mu ở Bảo Lạc vào dịp áp Tết 1945. Sau Tết thì đội quân chủ lực đầu tiên này chia thành nhiều phân đội nhiều tổ tỏa về các vùng các hướng hoạt động tuyên truyền vũ trang, phát triển lực lượng chuẩn bị cho Tổng khởi nghĩa. Cha tôi được giao nhiệm vụ chỉ huy một đội Nam tiến phát triển lực lượng xuống Bắc Kạn. Sau ngày Tổng khởi nghĩa thành công, cha tôi được chỉ định làm Chủ tịch lâm thời đầu tiên của tỉnh Bắc Kạn. Năm 1956, ông được Trung ương điều sang làm Chủ tịch tỉnh Hà Giang ... và công tác cho đến 1978 mới nghỉ hưu, một năm sau thì ông qua đời.

Nguồn: Sự kiện và Nhân chứng, số 128, tháng 8/2024, tr. 31